

ВІДГУК

**офіційного опонента на дисертацію Наволокіної Алли Сергіївни
«Формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти на
засадах економічної взаємодії», що представлена на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка
та управління національним господарством**

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковою тематикою

Реформування галузі вищої медичної освіти щодо надання автономії закладам вищої освіти для підготовки сучасних і затребуваних кваліфікованих медичних фахівців, які надаватимуть якісні медичні послуги, посилює конкуренцію, інтеграцію закладів вищої медичної освіти та партнерські відносини з бізнесом і державою. Конкурентоспроможність закладу вищої освіти значно залежить від рівня їх ринкової орієнтації, визначення на основі результатів всебічних маркетингових досліджень стратегічних орієнтирів свого розвитку, розробки ефективної маркетингової стратегії і докладання зусиль до постійного вдосконалення своєї діяльності з метою максимального задоволення потреб цільових груп споживачів. При цьому важливим є розуміння сучасного конкурентного середовища та тенденцій розвитку галузі вищої освіти. Зважаючи на це, дисертаційне дослідження Наволокіної А.С. виконано в актуальному та важливому напрямі, який полягає у формуванні конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти на засадах економічної взаємодії.

У роботі вирішено низку логічно взаємопов'язаних задач, з огляду на які можна стверджувати про досягнення поставленої мети дослідження. Зокрема, автором систематизовано теоретичні підходи до визначення сутності конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти та її закладів; проведено систематизацію методичних підходів до формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти й оцінювання конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти та її закладів; визначено партнерство як форму економічної взаємодії на ринку освітніх послуг; досліджено економічну

взаємодію ринку освітніх послуг і ринку праці та процес гармонізації ринку освітніх послуг країн ЄС і України; розроблено концепцію формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти та її закладів на засадах партнерства; надано науково-практичні рекомендації з удосконалення державної регуляторної політики щодо ринку освітніх послуг в Україні; удосконалено державну політику підтримки інноваційних процесів на ринку освітніх послуг у контексті економічної взаємодії.

Зазначене зумовлює актуальність теми дисертаційної роботи та важливість поставлених в ній завдань. Поглиблення теоретико-методичних основ і розробка науково-практичних рекомендацій щодо формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти на засадах економічної взаємодії є метою дисертаційної роботи Наволокіної А.С., що має як наукове, так і практичне значення.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідних робіт Класичного приватного університету: «Сучасні проблеми модернізації та структурних трансформацій економіки Придніпровського регіону» (номер державної реєстрації 0114U006322), де здобувачем запропоновано науково-практичні рекомендації щодо вдосконалення державної регуляторної політики ринку освітніх послуг; «Розвиток національної економіки в контексті сучасної економічної теорії» (державний реєстраційний номер 0116U000798), де здобувачем запропоновано концепцію формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти на засадах партнерства.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації, їх достовірність

Наукові положення, висновки та рекомендації, що представлені у дисертаційній роботі Наволокіної А.С., є достатньо обґрунтованими та достовірними, базуються на опрацюванні значної кількості фундаментальних праць вітчизняних та закордонних вчених-економістів, використанні великого обсягу статистичної інформації, зокрема, офіційних даних Державної служби

статистики України, та підтверджуються фундаментальністю методичних підходів, таких як: узагальнення, абстрагування, пояснення, класифікація – для обґрунтування теоретичних і методичних підходів до формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти та її закладів; порівняння й системний підхід – для визначення партнерства як форми економічної взаємодії на ринку освітніх послуг; аналіз і синтез, факторний аналіз, побудова рейтингів – для проведення оцінювання конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти і її закладів у контексті економічної взаємодії; суб'єктно-об'єктний підхід та абстрактно-логічний метод – для виявлення рівня економічної взаємодії ринку освітніх послуг і ринку праці й гармонізації ринку освітніх послуг країн ЄС та України; системно-структурний метод – для розробки концепції формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти та її закладів і рекомендації з удосконалення державної регуляторної політики щодо ринку освітніх послуг в Україні.

Основні положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, їх новизна

Результати проведених автором наукових досліджень характеризуються новизною, що в комплексі спрямована на вирішення науково-практичного завдання та полягає в обґрунтуванні та розробці теоретико-методичних основ та практичних рекомендацій щодо формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти на засадах економічної взаємодії. Проведене дослідження дає змогу сформулювати низку висновків і пропозицій теоретичного, прикладного та науково-методичного змісту. Основні результати, що містять наукову новизну дисертації, полягають у такому.

Провівши аналіз поглядів науковців, автор уточнює сутність конкурентоспроможності галузі вищої освіти (сукупності закладів) як здатність створювати й надавати якісні освітні послуги, де створення таких послуг передбачає наявність потужного ресурсного потенціалу (досвідченого науково-

педагогічного складу, матеріально-технічної та інформаційної бази, партнерських відносин із суб'єктами ринку праці) з використання сучасних маркетингових технологій щодо просування освітніх послуг на ринку, здійснення масштабної профорієнтаційної роботи серед абітурієнтів, забезпечення економічного й соціального ефектів від діяльності закладу освіти (стор. 23).

Згідно з логікою поставлених завдань в роботі, автором розвинуто підхід до визначення конкурентної позиції закладу вищої медичної освіти, який базується на кваліметричному підході та включає такі параметри: навчальну та виховну роботу, кадри, наукову роботу й міжнародну діяльність, – де основним фактором за параметром навчальна та виховна робота визначено лікувальну роботу, що надасть змогу виявити рівень конкурентоспроможності закладів вищої освіти й підвищити якість освітніх послуг (стор. 78-83).

Удосконалено підхід до оцінювання конкурентоспроможності освітньої послуги (продукту діяльності закладу вищої медичної освіти), який базується на визначенні вимог і запитів споживачів освітніх послуг, ринку праці та ринку освітніх послуг за групою параметрів привабливості закладу вищої медичної освіти (внутрішніх і зовнішніх чинників за методом парних порівнянь), що дає можливість упроваджувати конкурентну стратегію закладу вищої медичної освіти на рівні галузі та заходи з підвищення конкурентоспроможності продукту ЗВМО (стор. 24-31).

Важливим науковим результатом автора є концепція формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти на засадах економічної взаємодії (партнерства), яка базується на парадигмі надання якісних медичних послуг і передбачає реформування вищої медичної освіти через функціонування моделі тристороннього партнерства «ЗВМО-держава-бізнес» шляхом створення нових організаційних форм для впровадження інноваційних процесів та методів вибору конкурентних стратегічних позицій, що надає змогу реалізувати стратегію сучасної вищої медичної освіти (стор. 130-134).

Значимість наукових результатів підтверджується практичною

реалізацією наведеного підходу у дисертації щодо посилення державної політики підтримки інноваційних процесів у галузі вищої медичної освіти, який, на відміну від попередніх, включає пріоритетні напрями: економічне (стимулювання інвестиційної активності приватних підприємств шляхом надання пільг і преференцій за надання інвестиційних ресурсів на реалізацію освітніх проектів, підтримка механізмів державно-приватного партнерства), організаційне (створення освітньої інноваційної інфраструктури; забезпечення ефективності інтеграційних процесів освітньої галузі) та нормативно-правове регулювання (посилення захисту прав інтелектуальної власності на результати інноваційної діяльності) (стор. 172-174).

Науковий інтерес становить модель економічної взаємодії закладу вищої освіти, бізнесу та держави, яка базується на стратегії партнерських відносин «освіта-бізнес-держава» завдяки функціонуванню національної, інтегрованої до міжнародної, програми грантів «освіта-бізнес-держава», шляхом упровадження організаційних форм партнерських відносин (інвестиційні проекти, гранти, бізнес-інкубатори, технопарки, стартапи), що надає змогу забезпечити державну підтримку інноваційних процесів у галузі вищої медичної освіти (стор. 57-59).

Одним з вагомих наукових результатів роботи є систему заходів щодо вдосконалення державної регуляторної політики щодо ринку освітніх послуг у галузі вищої медичної освіти, яка включає систему прогнозування потреб ринку праці в медичних працівниках, розроблення оптимального механізму економічної взаємодії, а саме: організаційних, майнових і фінансових питань при забезпеченні тристороннього партнерства, – що надає змогу підвищити результативність стратегії реформування галузі вищої медичної освіти ризиків (стор. 155-156).

Все вищезазначене дозволяє зробити висновок, що поставлені автором мета та завдання в дисертаційній роботі виконані. Висновки та рекомендації, сформульовані у роботі, відповідають її змісту і підтверджують глибину та наукову оригінальність проведеного дослідження.

Теоретичне і практичне значення результатів дисертаційної роботи

Наукове значення результатів дисертаційної роботи полягає у поглибленні теоретико-методичних положень і розробці науково-практичних рекомендацій, які збагачують економічну науку з питань формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що обґрунтовані методичні положення та розроблені методичні підходи доведено до рівня методичних розробок і практичних рекомендацій, які можуть бути прийняті до впровадження органами державної влади при формуванні пропозицій щодо вирішення проблеми формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти, яка спрямована на підвищення конкурентоспроможності закладів вищої медичної освіти на засадах економічної взаємодії.

Практичні рекомендації, зокрема, щодо концепції формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти на засадах економічної взаємодії, використано в практичній діяльності Департаменту економічного розвитку Запорізької міської ради. Наукові результати щодо моделі економічної взаємодії закладу вищої освіти, бізнесу та держави довели свою практичну цінність у роботі Запорізької торгово-промислової палати. Наукові результати щодо моделі партнерства «університет-бізнес-держава» використані в роботі ГО «Академія економічних наук України». Пропозиції автора щодо науково-практичного підходу до посилення державної політики підтримки інноваційних процесів у галузі вищої медичної освіти враховано в практичній діяльності депутата Запорізької міської ради.

Результати дисертації використовують у навчальному процесі Класичного приватного університету під час викладання дисциплін: «Теорія галузевих ринків», «Національна економіка», «Регіональна економіка», «Менеджмент європейської інтеграції».

Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в

опублікованих роботах автора

Результати наукових досліджень Наволокіної А.С., які покладено в основу її дисертації, опубліковані в статтях, матеріалах конференцій. За темою дисертації опубліковано в 11 наукових праць, з них: 6 – статті в наукових фахових виданнях України, з яких 3 – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз, 5 – матеріали конференцій. Загальний обсяг публікацій – 4,07 д. а.

В опублікованих працях здобувача повно відображено сутність отриманих результатів виконаного дослідження та їх наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних науково-практичних конференціях. З огляду на зазначене апробацію результатів дисертаційної роботи слід вважати достатньою. Автореферат дисертації відображає її зміст і не містить положень, що не досліджені в роботі.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Оцінюючи, в цілому, достатній рівень розробки теоретико-методологічних і методичних положень, практичних рекомендацій, обґрунтованість наукових висновків та пропозицій, проте, доцільно зупинитись на окремих положеннях, що мають дискусійний характер.

1. Автором представлено «Модель партнерства університету, бізнесу та держави в умовах конкуренції» (рис. 1.5., стор. 58), проте, на схемі не показано вплив економічного мотиву на формування партнерських відносин між економічними суб'єктами національного господарства, які у роботі вказані як ефективні форми відносин у ринкових умовах.

2. У таблиці 1.1 (стор. 23-24) авторами представлено різні наукові підходи щодо визначення сутності понять «конкурентоспроможність» та «конкурентоспроможність ЗВО». Вважаємо, що для глибокого аналізу автором не показано чітке розмежування представлених тлумачень змісту понять «конкурентоспроможність» та «конкурентоспроможність ЗВО» за ознаками,

спільними чи відмінними, або за сферами функціонування.

3. На стор. 46-47 дисертації зазначено, що для „...об’єктивної та адекватної оцінки конкурентоспроможності продукту, визначають набір порівняльних параметрів продукту (товару чи послуги)”. Автор виділяє «жорсткі» та «м’які» споживчі параметри. Однак, доцільно було б представити характеристики цих параметрів щодо освітньої послуги як продукту.

4. Автором удосконалено науково-практичний підхід до посилення державної політики підтримки інноваційних процесів у галузі вищої медичної освіти (стор. 172-174), проте, вбачаємо за потрібне представити механізм реалізації підходу за визначеними ним економічним, організаційним і нормативно-правовим регулювання як пріоритетних напрямів.

5. На рис. 3.3 (стор. 139) „Концепція формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти та її закладів на засадах партнерства” зазначені чинники внутрішнього і зовнішнього середовища конкурентних умов функціонування суб’єктів партнерства. Проте, вважаємо, що для повного пояснення реалізації цієї концепції варто вказати конкретні чинники внутрішнього і зовнішнього середовищ.

6. На рис. 1.1. (стор. 37) авторами представлено ваговий розподіл участі структурних підрозділів у реалізації заходів з формування конкурентоспроможності ЗВО, однак, чітко не обґрунтовано формування ваги для кожного структурного підрозділу.

7. На стор. 100 дисертації представлено чинники, що впливають на якість прогнозів розвитку ринку праці (рис. 2.4). Зауважимо, що варто було б показати внутрішні взаємозв’язки між факторами груп внутрішніх і зовнішніх чинників, оскільки мова йде про якісну характеристику впливу цих чинників.

Втім, необхідно зазначити, що вказані недоліки та зауваження в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, а наявність дискусійних положень свідчить про складність обраного напрямку дослідження.

Загальні висновки і оцінка дисертації

Дисертаційна робота Наволокіної Алли Сергіївни «Формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти на засадах економічної взаємодії», є самостійною, завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, що в сукупності є суттєвими для вирішення проблеми формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти. Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам, встановленим до кандидатських дисертацій. Тема дисертації Наволокіної А.С. та її зміст відповідають паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, за якою дисертацію представлено до захисту.

Вважаємо, що дисертаційна робота Наволокіної Алли Сергіївни «Формування конкурентоспроможності галузі вищої медичної освіти на засадах економічної взаємодії» представлена на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, відповідає вимогам пунктів 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор, Наволокіна А.С., заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара,
проректор з науково-педагогічної
роботи з економічного
перспективного розвитку

Н.І.Верхоглядова



Вчений секретар

М.В.Ходанець